

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhöz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Negyedévre 1.50 kr. Két óra 1.—kr.
Félévre 3.— » Egy óra —.50 »
Egész évre 6.— » Egyes szám helyben és vidéken 6 kr.

HIRDETÉSEKET

árszabály szerint számítunk. Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilttér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ.

POLITIKAI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen hetenkint kétszer u. m.: szerdán és szombaton.

SZERKESZTŐSÉG:

hova a lap szellemi részét illető közlemények s előfizetési díjak küldendők SÁROSPATAK, GORTVAY-FÉLE HÁZ.

A hirdetési díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások a kiadóhoz, Steinfeld Jenő nyomdászhoz küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmertellen leveleket nem fogadunk el

FŐMUNKATÁRS:
CSENGEY GUSZTÁV.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
DR. BARTHA BÉLA.

KIADÓ:
STEINFELD JENŐ.

Emléket Tompa Mihálynak.

A sárospataki főiskola akadémiai „Magyar Irodalmi Önképzőtársulata” még 1892-ben elhatározta, hogy egy nagy, kegyetlen köteletséget teljesít a természet és a virágok halhatatlan költője iránt, mely egyszerűsággal, bizonyos tekintetben nemzeti kötelesség is, mert a nagy költő emléket sem Sárospatakon hol nagy lelke először kezdte szárnyát bontogatni, sem sírmlékén kívül seholt az országban semmi szobor, vagy emlékkő nem örökíti. Elhatározta, hogy Sárospatakon, a főiskola gyönyörű kertjében szobrot, vagy más díszes emléket emel egykori tanjának, főiskolának halhatatlan növendékének. E célra két év alatt néhány száz forint gyűlt össze.

Az „Óráló” most Tompa összes tisztelőihez, a főiskola minden barátjához s volt növendékéhez s mind azokhoz fordul, kik a nemzetnek nagyjai iránt tanusítandó hálóját s kötelességét átérzik, — segítsék elő adományaikkal e szép, magasztos terv megvalósulását. — Adjon neki, amennyit képes. A gazdag forintjai époly kedvesek lesznek, mint a szegény fillérei. Egyszerre két oltáron teszik le áldozatukat: a nemzeti kegyelet s a főiskola iránti szeretet oltárára.

A főiskola akadémiai Magyar Irodalmi Önképzőtársulatának közel 70 éves történetében pedig az lesz a legnagyobb pillanat, midőn Tompa emlékére a lepel le fog hullni, hogy hadd csókdossák a fák lombjai, a tavasz langyos szellője, hadd susogjanak hozzá a virágok.

Kétszer ad, ki gyorsan ad. Az alakozás mérvétől függ aztán az emlék minősége is.

A kegyes adományokat közvetíti és nyilvánosan nyugtatványozza az „Óráló”.

E sorokat pedig, hogy kiáltó szó ne legyenek a pusztaiban, egy hónapon át e helyen újra lenyomatjuk s kérjük hírlaptársainkat is, buzdítsák olvasóikat az adakozásra.

Az „Óráló” szerkesztősége.

Az evang. egyház és a pánszlávizmus.

Az ág. ev. egyházban most volt a tavaszi esperességi, kerületi gyűlések áradata, melyeket a lefolyt zsinat által alkotott törvények keresztülvitele is sürgetett s most folyik, midőn e sorokat írjuk, az egyetemes gyűlés Budapesten. Az evang. egyházban a lelkeket most a kerületek új beosztása s kikerekítése, ezzel kapcsolatban a perfid módra Luther tisztes kabátjába takaródzó pánszlávizmus megtörése foglalkoztatja. Nagy, nehéz és elkeseredett küzdelmet vív most ott az a hazafiság, mely az oltár mellett is meg tud hűen maradni magyarnak s az a hazaárulás, mely aljas politikai céljaival az egyházi tanácskozó termekbe, a templomok zugaiba, szöszkeire s oltára lépcsőire vonul meg.

Nem tudjuk, mi lesz vége ennek a küzdelemnek, mert még az ág. ev. egyház magyar érzelmű tagjai között is hallatszik az a téves hang, hogy ne tegyék politikai küzdelmek szinterévé az Isten egyházát, mely nem az állam, hanem a vallás szolgálatára alakult; hogy a pánszlávizmus megtörése nem lehet egyházi, hanem állami feladat.

Mily tévedés, mily önámítás az emberi léleknek.

Hiszzen nem a magyarok vitték be a politikai jelszavakat s küzdelmet az ev. egyházba, hanem a Mudronyok, Dullák, Daxnerek és Janoskák! Ezek áldástalan üzemeltetést kell lehetetlenné tenni az új intézkedések által, hogy az evang. egyház belső nyugalma helyreálljon s valóban Istennek szolgálhasson.

Ne feledjék, hogy az evang. egyház egyik legdrágább kincse az autonómia, de ha ezt államellenes üzemek, hazaáruló törekvések lepleül használják s e bűnös visszaélést maga az autonómia nem teszi lehetetlenné, az állam önvédelmi harcában, kénytelen lesz egész az autonómia megnyirbálásáig, vagy elvételeig elmenni, a mi pedig úgy az ev. egyházra, mint a magyar nemzet politikai szabadságára a legnagyobb veszteségek egyike volna.

Esetleg az ev. egyház integritását lenne kénytelen az állam megtámadni s a gyógyíthatatlan sebet karddal vágni ki az egyház testéből, kiszakítva

az autonómia köréből az 5 dunáninneni pánszláv esperességet s azt közvetlen állami felügyelet alá helyezni, kinevezett esperesekkel, felügyelőkkel, papokkal, tanítókkal.

Igaz, hogy ez utolsó eszköz, de a magyar állam és nemzetiség védelmében, ha szükséges, idáig is el kell menni, magának az evang. egyháznak érdekében is, melynek belső önkormányzati életét valósággal megbontják a pánszláv hóbortok lovagjai; el annak a becsületes tót evangélikus népnek az érdekében, a melyik még eddig csak szórványosan ismeri a pánszlávizmus agyafúrt eszméit s még nem törődik a politikai élet küzdelmeivel, még hű hazájához, királyához, vallásához, dolgozik szorgalmasan, keresi kenyerét nehéz verejtéssel, kevés igénnyel.

De ha nem képes sem egyháza, sem az állam gátat vetni a vallás örve alatt folytatott pánszláv izgatásoknak; ha szabadon engedjük működni azt a nyomorult aknamunkát, melyet a magyar nemzet és állam ellenségei folytatnak: akkor nem sokára azzal a gyászos eredménnyel állunk szemközt, mint a románoknál, kiknél az államhatalom szabadjára hagyta az izgatást évtizedeken át s most a fanatizált tömeg majdnem nyílt forradalomban tör ki az állam ellen s az erdélyi magyarság, különösen az oláhság közt szórványosan lakó, rettegve várja az 1848-iki mérszárlások ismétlődését.

Bizonyára azok a pánszláv bujtogatók nem igaz fiai az evang. egyháznak sem, mert a pánszlávizmus az orthodox egyház karjaiba s a cár vallási és politikai felsősége alá akarja az embereket terelni. A híres kievi ünnep felnyithatta az evangélikus egyház vezérfőfőinek szemét. Így bűn volna saját egyházuk ellen is, ha a pánszlávizmust, mely romboló nyílt seb gyanánt ott élőködik egyházi életükön, minden rendelkezésre álló eszközzel meg nem semmisítenék. Ense recidendum est immedicabile vulnus.

Ha ebbeli kötelességének sem az egyház, sem, ha ez nem vállalkoznék rá, az állam nem tesz eleget, rövid időn a tót nép lakta felföld egy messzeható vallási, politikai s társadalmi erjedés, vagy éppen forradalom színhelye lesz.

A törvényes rend, az állami összetartozóság, a magyar nemzet iránti kötelességérzetet, hűséget meg bomlasztja a pánszlávizmus; az evangélikus vallás-

Fejes István összes költeményei.

Két kötet. Budapest, 1894. Révai Testvérek bizománya. (Nyomatott S.-A.-Ujhelyben, a „Zemplén” könyvnyomtató műintézetében).

Dr. Debreceni Istvántól.

„A közelebbi tíz év alatt irodalmunkban semmit sem óhajtottak és gyűlöttek inkább, mint a kritikát. Írók és olvasók egyaránt megunták az újdonságírók banális és stereotyp phrasissait; amazok szerettek volna itéletet hallani műveikről, emezek pedig némi tájékozást nyerni az irodalom naponként élenkülő mozgalmában. Néha csakugyan beköszöntött valami olyan, mit kritikának szoktak nevezni. Mily ellenszenv, mily részvétlenség fogadta minden oldalról! Az írók nagy része gyűlölni kezdte, a közönség pedig hidegen fordult el tőle.”

E szavakkal kezdte Gyulai Pál több mint harminc esztendővel ezelőtt érdekes fejtegetését a kritikáról, (Szépirodalmi Figyelő, I. 17. sz.). Bátran írhatná ma is, mert ezek az állapotok sokkal ijesztőbb mérvben megvannak ma, mint harminc évvel ezelőtt. Most is óhajtják az írók a kritikát és gyűlölik is; most is torkig vagyunk az újságírók banális és stereotyp phrasissával, most is szeretne a közönség, legalább annak gondolkozó része tájékozást szerezni abban a szercecsapongó anarchiában, mely irodalmunkat jellemzi. De — sajnos — a kritikát, az igazságos kritikát most is perhorreszcálja az író és olvasó közönségünk egyaránt s ennek a következménye az, hogy nincs egyetlenegy szépirodalmi lapunk vagy folyóiratunk se, mely személyi érdektől menten, tisztán tárgyilagos szempontból kísérné figyelemmel nagyon is szerte ágazó irodalmunk fejlődését. Ilyen volna a „Budapesti Szemle”; de ez egyrésztől nem jut a nagy közönség kezébe, másrésztől pedig kezdő, kisebb jelentőségű írókra ügyet sem vet s így különben nagybecsű kritikái az írói világ körén túl alig hatnak, az olvasó közönség izlésének formálására jóformán semmi befolyással nincsenek. A szépirodalmi lapok kezdve a „Vasárnapi Ujságon” és „Fővárosi Lapokon” a tulajdonképeni kritikával egyáltalában nem foglalkoznak s amit e nemből nyújtanak, alig

emelkedik felül a „banális frázisok s stereotyp kifejezések” semmitmondó halmazán. Az olvasó közönség rá van utalva a napilapokra, melyek legtöbnyire személyi, önző érdekek szolgálatában állanak s főfeladatukat a saját dolgozó társaiknak való reklám csinálásban keresik s épen ezért szigorúan megállapított elvek szerinti irányról bennök szó sem lehet. Mindezeknek természetes következtetése pedig az, hogy az olvasó közönségnek izlése teljesen megvan veszítve, esztétikai képzettsége nincs, biztos utmutató nélkül egyenlően emészt jót, rosszat, az irodalmi eseményeket muló napi újdonság gyanánt veszi s így azoknak komoly képző hatása mondhatni semmi. A közönség épen úgy, mint táplálói, a napilapok, nem azt nézi, mit kap élvezetül, hanem, hogy kitől kapja; a demokratizmus üres jelszava alatt sokkal jobban lábra kapott a tekintélyeknek való vak hódolás, mint valaha. Akit egyszer e lapok — ók tudják mi alapon — felemelnek az ellen a kritika józan fegyverét, felemelni széptörésnek tekintti író és olvasó közönség egyaránt. Az írók érzékenyebbek, mint Kölcsey korában s ha elvéte felszólal az igazságot követelő kritika, bunkós bottal védelemzik magukat. Szomorú példája ennek a „Sárospataki Lapok” legközelebbi számaiban is látható, hogy egy tiszteletreméltó férfiú alapos bíráló megjegyzéseire a művelt névre igényt tartó író botrányos durvasággal ad beteges érzékenysége kifejezést.

S mégis, bár az írók ítörtnek a naív dicsőhymusz nem zengő kritikától, ugy nekik, mint a közönségnek soha nagyobb szüksége nem volt *Kritikai Lapokra* és *Szépirodalmi Figyelőre*, mint épen napjainkban! Az íróvilág hű öntetszelgésének s a közönség izlése megtévedésének véget vetni irodalmunk érdeke soha inkább nem követelte, mint épen ma. De mintha mindenki félne a Rákosi Jenő-féle érdekesztétikai elvektől eltérni: a gomba módra szaporodó mindenféle lapok között az Arany János „Szépirodalmi Figyelő”-jének komoly irányát hiába keressük.

De nem céloz ezáltal irodalmi kritikánk sajnálatos állapotáról értekezést írni. Bevezető soraimmal csak magyarázatát akartam adni annak az eljárásnak, melyet a kezem alatt levő mű ismertetésével követendőnek tartok. Azt akarom feltüntetni, hogy irodalmunk egésszéges fejlődésének szem előtt tartása, az izlés tisztaságának, a

költői felfogás komolyságának és a művészi forma épségének szigorú követelése azok az irányadó elvek, melyek e költemények megbecsülésében vezettek; s épen azért azt hiszem, ismertetésem sem a feltétlen dicséret, sem a mindent gáncsolás barátai előtt kedves nem lesz, de hát céloz az egészért s nem egyesekért írni.

Fejes István, amint azt előre is örömmel jelenthetjük, nem tartozik a mai beteges, tétovázó s épen azért lázas, szeszélyes költői irány, jobban mondva iránytalanság követői közé, a mely irányt ifjabb írói nemzedékünk kritika nélkül külföldről, különösen a franciáktól és oroszoktól, nemkülönben Ibsentől importált. Ez irányt, amint tudjuk, kozmopolitikus eszmék lelkesítik s zászlajára egyes socialis problémák megoldását tűzte, a mely körülménynek nagyon is előtérbe tolasa aztán az okozta, hogy követői vastag materializmusba süllyedve a társadalom szennyesét mossák ugyan, de művük semmitől sem áll távolabb, mint a költészet. Fejes nem ezek közt van. Ő annak a halhatatlan iskolának követője, melynek mestere nálunk Arany János volt s melynek az újabb írói nemzedékben, talán az egy Szabolcskát kivéve, hivatásos követője alig van. Ennek az iskolának sem vetheti szemére a legtulzabb kozmopolita sem, hogy az általános embert valaha szem elől tévesztette volna; csakhogy ennek követői a művészet elengedhetetlen feltétele szerint tudták is, akarták is az általános emberit egyeníteni s az egyetemes iránt érzett szerelmüket nemzeti tárgyakba önteni. A szerelem, ez egyetlen megengedhető közös tárgy minden költészetnek, a család, a nemzeti társadalom multjában, jelenében és jövőjében tették tartalmát ez iskola költészetének s ezeket éneklé a Fejes muzsája is. Az előttünk lévő két vaskos kötetben harmadfél százat meghaladó költeménynek ez az eszmék adják a tartalmat. Hosszu pályának, 1855—1893. tehát 39 éves költő munkálkodásnak eredménye e két kötet. Maga a szerző következőleg osztja be: I. kötet: *Lyrái és vegyes költemények*. II. kötet: *Költői beszédek*. Színművek. Az első kötet tartalmát ismét négy csoportra különíti: 1. Kisebb lyrái költemények; 2. Ódák; 3. Balladafélék és életképek; 4. Satira és tanító költemény. Szerző ez utóbbi csoportosítást címeikkel nem látja el, de a csoportosítás tényleg meg van. A színművekről (Brutus és Bánfi Dénes

az ősök hite iránt érzett ragaszkodást kiölik lassankint az orthodox Oroszország hűséges szolgálataiban álló hazug hazaárulók, a kik csak nyelvükön viselik a protestantizmus érdekeit, de csak addig, míg kárhözátos céljaikat leplezhetik vele. Hisz látjuk, hogy Galiciában is a ruthének közt folyó orosz propaganda egyik főterekvése az, hogy a görög katolikus vallást megsemmisítse s a görög keletre terelje át a híveket, mert a cár abszolút uralmának s politikai hatalmának legfőbb támaszát a vallásban, a hitettségben keresi.

E kettős erjedéshez mihamarabb egy harmadik is fog járulni. Az amerikai kivándorlók legnagyobb részét hazánkban a tótajkú lakosság képezi. Ez a népelem ott a szocializmus eszméivel ismerkedik meg; a mint az utolsó események, a Coxey-isták hatalmas sztrájkja mutatják, már egy részük ma is hűséges szövetségese a gazdasági forradalomnak; ezek közül azok, kik hazatérnek, s az itteni viszonyokba magukat vissza-élni nem tudják, a politikai s gazdasági elégedetlenség magvait hirtik szét, a szocializmus vetésének készítik elő a talajt.

Azt hiszem, aránylag hamar eljő azaz idő, midőn nemcsak alföldi, de felföldi munkás-zavargásokról is kell majd írni.

Egy túlnyomó tömegében alacsony műveltségű nép kebelében a lelkek emez erjedése a vallás iránti hűséget építgátádnia fogja, mint a haza iránti s ügyes vezetés, alaposan támogatva orosz rubellekkel, még a szociális törekvéseket is a panszlávizmus javára aknázhajtja ki, a magyar államot okolván a szűk látókörű nép előtt minden bajáért.

Azt hiszem, nagyon itt az ideje, hogy az evangélikus egyház és a magyar állam összefogjon s az előbbi mint a multban, úgy most is, hűséges szövetségese és támogatója legyen az utóbbinak.

Reméljük, hogy így leend. Reméljük, hogy az evang. egyház vezetési, különösen az egyetemes gyűlés, megtalálják a helyes utakat és eszközöket a panszláv hydra megtörésére; a hazaáruló politikai kufárokat ki fogják tudni úzni az Úr templomából s föl fogják menteni a magyar államot attól, hogy jogos önvédelmi harcában kénytelen legyen akár az evang. egyház nagybecsű autonómiájához, akár integritásához hozzá nyúlni.

Bartha Béla dr.

KÖZÉLET.

Felméri Lajos
1840—1894.

A magyar tudományosság, a magyar nevelési és tanításiügynek, a magyar protestantizmusnak ismét halottja van.

Felméri Lajos, a kitünő, minden ízében nemzeti szellemű áthatott neveléstudós, a sárospataki iskola volt tanára, a kolozsvári egyetem méltó dícsékedése, nincs többé. Rövid, kínos betegség után java férfi korában e

hó 22-én hunyta le örök álmra szemeit, melyekkel oly tisztán látta saját és nemzetünk feladatát a nevelésügy körül, kihullt az a toll kezéből, mely még sok nagy és szép alkotásra lett volna hivatva.

Meghalt ez a szó legnemesebb értelmében vett self-made-man, meghalt egy fájdalmas vesztés tudatában: kedves kis leányát hűségesen ápoló szülei karjai közül, kétségbeesett küzdelem után ragadta el a gyermek réme, a difteritisz; s talán már nem is tudva érdemeinek méltó kitüntetéséről, arról, hogy kolozsvári egyetemi tanárkollegái egyhangulag őt választották a jövő iskolai évre Rektorul.

Mint mikor a vitézségi érem a hős katonának már csak koporsójára tehető.

A kitünő író és tanár, a derék ember életrajzát a következőkben adjuk: Született 1840 szept. 29. Székely-Udvarhelyt szegény sorsu szülőktől; a gimnáziumot szülővárosában végezte; azután Haller József gróf családjánál nevelő lett és egyszersmind az erdélyi ref. kollegiumokban akkor rendszeresített filozófiai két éves tanfolyamot is végezte. 1862 őszén Sárospatakra ment, hogy a bölcséletet Erdélyi Jánostól hallgassa. Erdélyi ajánlására Szathmári Király Pál, akkori borsodmegyei alispán egyetlen fiának nevelője lett, mely állomás az Erdélyi házában való lakással és ellátással volt egybekapcsolva. A fogékony ifjura rendkívüli hatású volt a nagy műveltségű tanárral való érintkezés s jölehet, 1863 őszén növendékével együtt Budapestre ment, Erdélyivel való levelezése, ez utóbbinak haláláig, meg nem szakadt. Budapesten a prot. theol. főiskolában a filozófiát Molnártól és Ballagóttól hallgatta s egyszersmind az egyetem filozófiai karának is rendes hallgatója volt. A három évi egyetemi, illetőleg a két évi theol. tanfolyam végeztével, 1866 őszén külföldi egyetemre ment; beutazta Angolországot és Skóciát s Edinburghban felvételt töltött. az egyetemen Fraser filozófiai s Masson D. irodalmi előadásait hallgatva. 1867 tavaszán beutazta a skót felföldet; a nyári félévre pedig a jenai egyetemre ment, hogy Fischer Kunóttól és Fortlagetól a filozófiát hallgassa. E nyáron beutazta Franciaországot egy részét, Svájcot és Felső-Olaszországot. Az 1867—68. nyári félévet részint a heidelbergi egyetemen töltötte, hol Zeller, részint Tübingában, hol Vischer és Köstlin aesthetikai előadásait hallgatta. 1868-ban az elhunyt Erdélyi János helyére a sárospataki főiskola bölcseleti tanszékére hívták meg rendkívüli tanárnak. 1869-ben rendes tanár lett; 1871-ben megnyitotta a főiskolai aesthetikai muzeumot, melynek érdekében ismét nagyobb utazásokat tett; így 1869 nyarat Bécsben töltötte a képtárak tanulmányozására, 1870-ben pedig a főiskola költségén Róma s Nápoly képtárainak tanulmányozásával töltött el három hónapot. A kolozsvári egyetem felállításakor, 1872-ben, a neveléstudomány tanára lett. Az 1879—80. iskolai évben a vallás- és közoktatásiügyi m. kir. miniszter megbízásából Angolországban tett nagyobb utat a közoktatási tanulmányozására. Az egyetem filozófiai kara 1880-ban tiszteleti doktori oklevéllel tüntette ki; 1882-ben az országos középiskolai tanárvizsgáló-bizottság elnökévé nevezetett ki őt évre; 1885-ben a tiszamelléki ref. tanári egyesület választotta tisz. tagjának. 1885-től fogva az Erdélyi M. Közművelődési Egyesület megalkotásában tevékeny részt vett; elnöke volt az alapszabálykészítő-bizottságnak, 1888 óta directoriumi és 1890 óta tiszteleti tagja. 1886-ban az erdélyi muzeum bölcselet-, nyelv- és történettudományi szakosztálya alelnöknek választotta meg; az erdélyi irodalmi társaságnak pedig szintén egyik alelnöke. 1891-ben a német Comenius-társaság választotta rendes tagjának; a budapesti népnevelők egyesülete, a maros-tordamegyei és háromszéki tanító-testület pedig tiszteleti tagjoknak. — *Munkái*: 1. Uti levelek Skóciából. Sárospatak, 1870. (Ism. Hon 103. sz. Vasárnapi Ujság 16. sz.). 2. Az iskolázás jelene Angolországban. A vallás- és közoktatási m. kir. miniszterhez intézett jelentés. Budapest, 1881. Két kötet. (Ism. Budapesti Szemle 1882. A magyar tud. akadémia 1884-ben a nagy jutalommal koszorúzta).

3. Névevelésünk bajai és társas életünk. Kolozsvár, 1883. (Külön lenyomat a M. Polgárból.). 4. Az erdélyi M. Közművelődési Egyesület alakuló gyűlésén mondott beszéd. U. ott, 1885. 5. A neveléstudomány kézikönyve. U. ott, 1890. (Ism. Nemzet, Egyetértés, P. Napló, Fővárosi Lapok, Egy. Közokt. Szemle, Ellenzék, Kolozsvár, M. Paedag. Szemle, Névevelés, Sárospataki Lapok, Prot. Egyh. és Isk. Lap 2. jav. kiadás. U. ott, 1890.). Levelei Erdélyi Jánoshoz.

E műveken kívül nagy számu értekezése és cikke jelent meg a hazai és külföldi lapokban, az utóbbiak előkelő angol és francia lapok.

EGYHÁZI ÉLET.

A magyarországi ágostai ev. hitvallásu egyház egyetemes közgyűlése.

(Saját tudósítónktól.)

Szerdán gyűlt össze az ág. evangélikusok ez idejéi rendkívüli közgyűlése Budapesten az ev. gimnázium nagy dísztermében, hogy több apróbb ügy ellátásán kívül döntsen az egyházmegegyek új beosztásának azon nagytartású tervében is, mely előtte való nap a bányakerületi közgyűlést is foglalkoztatta. Mint előre is várt lehetett, a kikerekítési tervet a nemzetiségi korifeusok nagy ellenzésével találkozott; nem is fogadta el eredeti alakjában egyik kerület sem, a tisztait kivéve, maga a bányakerület közgyűlése külön javaslattal lépett fel. De a háboru azért nem itt tört ki, hanem egy látszólag sokkal jelentéktelenebb kérdésben, még mielőtt a közgyűlés tárgya csak tanácskozás alá is vétetett volna.

Tíz óra után gyülekeztek a közgyűlés tagjai, a rövid ideig tartó ünnepélyes isteni tisztelet befejeztével. A jelen voltak közt láttuk br. Prónay Dező egyetemes főfelügyelőt s a közgyűlés elnökét, br. Podmaniczky Gézát, Radó Kálmánt, Fabiny Theofil, Zelenka, Károczy, Sárkány és Baltik püspököket, báró Radvánszky Györgyöt, br. Ambrozy Bélát, Földváry Mihály alispánt; ott voltak még: Králik, Ivánka Zsigmond, Szontagh Pál, Pulszky Gusztáv, Kubinyi Géza, Zsigmond Jenő, Liedemann Károly, Laszkary Gyula, Györy Elek, Zsilinszky Mihály, Matuska Péter, Szentiványi Árpád, Bánó József, Bachát Dániel, Horváth Sándor, Scholz Gusztáv lelkészek, Schreiner Károly soproni ügyvéd, Andorka, Hörk József, Schneller István pozsonyi igazg. Szvehla János nógrádi főesperes, Timkó Frigyes nógrádi alesperes, Góbi Imre, Böhm Károly tanárok, a román memorandum-pörben elhíresült két panszláv védő, Dulla Máté és Stefanovics Miklós, Mudrony, Januska János Turóc-Szt-Mártonból stb. stb. Mint egy sötét fenyegető felhő ültek meg egy szögletben a tót panszlávok vezetési és közkeleti, ünnepes feketében, erős barna, de alnok arcaikkal leve a kitünő készülő vihart, melynek közelgő szele mintha előrecsapna Prónay báró ideges, nyugtalan vonásából.

A nemes báró rövid visszatekintés vetve az egyház életében előfordult kimagaslóbb eseményekre, lelkes szavakkal emlékezett meg Kossuth Lajos haláláról, a ki a vallásengyelőség törvénybe iktatásával el nem muló hállára kötelezte a protestáns egyházat. Szavait, melyek a meggyőződés igazi melegéből fakadtak, állva hallgatta végig a gyülekezet, csupán a Dullák tábora maradt ülve. Majd Vay Miklós br. halála feletti részvétének a ref. egyházhoz intézendő átirat utján való kifejezésére hívta fel a gyűlést.

A lappangó ellentétek mindjárt eleinte napvilágra kerültek, a midőn a vallás- és közoktatásiügyi miniszterium

csókja) ezuttal, mint hogy azoknak egész irodalmuk van, nem szölok, hanem ismertetésüket külön cikkben fogom adni.

Lássuk ezek után a költeményeket közelebbről. Mielőtt azonban az egyes darabok a műbecsének megállapításához fogoznánk, egy pillantást kell vetnünk azok történetére. Mert ilyen is van. Fejesnek e kötetekben megjelent költeményei ugyanis nem most láttak először világot. Nem az egyes lapokat értem, melyekben egyenként talán mind megjelent, hanem az önálló gyűjteményeket, melyek a jelen kiadásnak egy jó részét teszik. Három ilyen külön kiadásról van tudomásom: 1861-ből egy kötet 75 költeménnyel; 1877-ből az *Egy szép asszony* című költői beszély, mely a Kisfaludy Társaság pályázatán 50 aranyat nyert s 1881-ből egy gyűjtemény körülbelül 75 költeménnyel. Különös érdeke van az első gyűjteménynek, mely 1861-ben jelent meg s melyet nem kisebb kritikus, mint maga Arany János méltatott beható bírálatra. Mindenesetre nagy megtiszteltetés egy kezdő írónak nézve. Igaz, hogy Arany *„Figyelőjében”* kitűzött célja volt az is, hogy minden író, különösen kezdő író beható bírálat alá vegyen s a tehetleneket elriaszssa, a jóra valókat pedig őszinte komoly tanításával és lelkes buzdításával serkentse; az is igaz, hogy Fejesnek akkori irányát, az üres, tárgyaltan, szerte csapongó idealizmust nagyon keményen elítélte; de mégis kitüntetés volt a kezdő írónak e kemény kritika, mert nem csak ostromozott, hanem az utat is megjelölte, melyen tovább haladhat. „Általában elmondhatni — mondja Arany — hogy szerző idealismusa abban áll, olyat gondolni és írni, amiről semmi halandó embernek ideája nincs, nem is lehet. A concret valóság mintha nem is léteznék számára. Hogy mégis időt veszünk bajlódni költeményeivel, oka, mert van azokban némi csengés, csillogás, úgy hogy a kevésbé avatott olvasó, noha nem érti, azt gondolhatja, hogy valami szépet olvasott. Sor, sor után, versszak, versszak után könnyen foly s nem hiszi az olvasó, hogy aki annyit beszél, sok mondani valója ne legyen. A csillámló fátyol alatt nem hiszi, hogy ott ne lappangjon az eszme, vagy érzés. Némelyik darabja oly dallamosnak tetszik, hogy a ki így himbál a hang hullámain, nem foghatja meg, hogy nem egyszersmind érzelem hajjain ringatózik.” De igazat kell neki adnom, hogy ha vannak csúrt-csavart homályos részek, vannak ellenben olyanok is, melyek egy

vagy más költeményét helyenként elevenné teszik. Ime a szigorú, de szerető mester ítélete, ki féltő gondnal örködött irodalmunk egészséges irányban való haladása felett. S hogy ez az ítélet mennyire igaz, mennyire találó volt, semmi sem bizonyítja jobban, mint maga Fejes által a legutolsó betűig való elfogadása. Fejes ugyanis összes költeményei kiadásakor ezt az egész kötetét megtagadta s husz kivételével kihagyta s azt a huszat is, amit felvett, az Arany correcturája szerint teljesen átdolgozta. S hogy ez az ítélet milyen üdvös hatással volt Fejesre s így az irodalomra, mutatják ezután írott költeményei, melyek jórészen legalább, bizonyára Arany kritikájának a tüzén sem égnének el.

Jó részben, azt mondtam, mert sajnos, a sok jó mellett e gyűjteményben is sok rossz van, melyeknek jobb lett volna vagy asztalfőkben várni meg az újabb átdolgozást, vagy egészen megsemmisülni. Még mindig kisebbségben vannak azok a darabok, melyekben egészséges, ép tartalomnak ugyanolyan alak felel meg. A legtöbb költeményénél azt a benyomást érezzük, mintha a költő hamar fellángolna valamiért, de aztán a láng hirtelen kialszik, hamarabb, mint a költemény véget érne; mintha az eszme, mely indította, irásközben kicsapódnék elméjéből, hogy egy más, nem illő, sokszor épen ellentétes eszmének adjon helyet. Csak így magyarázhatjuk meg azt a különösen lyrái daraboknál nagyon is rossz hatást szülő körülményt, hogy sok verse a vége felé lankad, a helyett hogy elevennébb lenne s csattanóra kikerekednék; vagy mikor sok költeménye utolja felé hirtelen átsap egy más tárgyra s azzal az egységet, minden műalkotás ez első és elengedhetetlen követelményét vele együtt természetesen a hatást is tönkre teszi. Ez a lankadság, ez a kifáradás különösen érezhető azokban a költeményekben, a melyeket az első kiadásból átdolgozva felvett. Másoknak az a bajuk, hogy szépen indulnak s egyszer a legnagyobb lelkesedés közben valami oda nem illő kép, prózai esés, erőltetett hasonlat vagy döcögős vers annyira kiközközteti az olvasót illúziójából, hogy az utána következő akármilyen szép folytatás sem képes az üttört esorbát kiköszörölni. Mintha valamely faragott kőből nemes stilben készült palotába, közepén két-három sor vályogot raknának be! Van olyan is, a hol

meg a vályogfalba van imitiamott betéve egy néhány faragott kő. Természetes aztán, hogy művészi hatástról sem itt, sem amott nem lehet szó. Általában a nyelv is, a Fejes költői nyelve sokszor elrontja a hatást, amelyet a különben jól kidolgozott költemény tenne. Erről a nyelvről is elmondhatjuk, amit Vörösmarty mondott Arany Elveszett Alkotmányáról: olyan, mintha irodalmunk vaskorszákat élnék. Erről különben később, most lássunk példákat a fennebb mondottak igazolására.

A *Búza, búza* . . . kezdetű kis dal (8. l.), mely népdal utánzat akar lenni, az első versszakban még jó, könnyen foly, de már a második versszak a mellett, hogy lényegileg az elsőnek az ismétlése, kissé triviális s erőszakolt, azért aztán minden egyéb, csak nem népdal, melynek kereknek, csattanósnak és természetesnek kell lennie. Ime a második versszak:

Búza szemét kinyomtatja a ló
Az a kis lány épen nekem való;
A világnak hadd járjon a szája
Megélünk úgy, mint az ég madárja.

Az aláhuzott kifejezésekhez hasonlókat valamire való népdalban nem igen találunk. A 10. l. az *A mig szivem* kezdetű kis lírai sóhajban nincs semmi belső forma; az első és második versszak között nincs semmi kapcsolat. A *Ne higgy nekem* kezdetű versekben először arra kéri kedvesét, hogy szerelmének ne higgyen, mert csak „valami lázas pillanat hozta a szót ajakára”; mégis az utolsó versszakban már arra esküszik, hogy „szava árnyéka csak ama lángnak, a melyben a szíve forr és eped utána”. A *Kórágyon* című darab oly zavaros, hogy olyat még a leg-lázásabb álmodó is csak kivételesen kavarthat össze. Kórágyon fekszik a költő, még pedig valami elhagyott helyen, mert senki sincs vele. Itt azonban egy hirtelen fordulattal már elfelejtkez magáról, a saját fájdalomról s az bántja, hogy a bilincsekbe vert hazát nem tudja megszabadítani. A harmadik versszakban ismét másfelé vergődik s az bántja, hogy miért nincs ott a kedvese, a ki lázas verejték-cseppjeit letörtené. A negyedik versszakban már azzal vigasztalja magát, hogy

Jó, hogy éj van, a vak tömeg
Legalább alszik részegen,

leirata felett indult meg a vita a 25.000 frtnyi rendes évi államsegély hovatfordítása tárgyában. Prónay Dezső br. előterjesztése alapján. A miniszter az államsegélyt ezuttal egyenesen az egyetemhez utalta, a mivel garanciákat akart nyerni annak helyes és államellenes tendenciákat kizáró felhasználása ügyében. Ezen intentió vezette az elnököt, mikor az államsegély hovatfordítása iránt a közgyűlés határozatát kívánta provokálni. Ez eljárás megszűrére menő felszólalásoknak adta meg a kiindulási pontot. Mindjárt az előterjesztés után Zelenka püspök állt fel, hogy sajnálkozásának adjon kifejezést, a miért az elnök az ügyet előbb nem hozta tudomásra. Így p. o. a tiszai kerület is azon helyzetbe jutott, hogy 5%-os kölcsönt kellett felvennie.

A mi az államsegély hovatfordítását illeti, igaz, hogy a vallás- és közoktatásügyi kormány 1869-ben határozottan kikötötte, hogy azok közigazgatási célokra nem fordíthatók, de ezek során át mégis elnézte azoknak ily rendeltetésre való felhasználását is. Kéri tehát, hogy a közgyűlés bosszusa a segélyt ezuttal is minden megszorítás nélkül a kerületek rendelkezésére.

Kissé a szokottnál ingerültebb hangon bocsátkozott most az elnök annak a magyarázatába, hogy a közgyűlés a nagy kerületnek nem conföderatív testülete, hanem autonóm képviselői testület. Ez a jellege és hatásköre a közgyűlésnek ezideig nem volt szabatosan megjelölve, de most igen. O a maga részéről bár nem kíván a közgyűlés határozatának praesjudicialni; sürögösbneket tartja a szegény egyházak segélyezését, mint a közigazgatás céljait. Azért is ajánlja, hogy alkalmazkodjanak a miniszteri leirat intentióhoz, mert az állam kétségkívül jogosult megszabni az általa adott segély mirefordítását s mert különben a kormány maga szabályozhatná az államsegély felhasználását a jövőre nézve. Nekünk, ugymond, még csak annak a gyanúnak sem szabad magunkat kitennünk, hogy a segélyek az állam által óhajtottakkal talán homlok-egyenest ellenkező célokra fordítatának. Részletes propagandát is tesz; ajánlja a szegényebb egyházak felségelést első sorban, 100—100 frttal, azután a theologiai szeminárium, leányintézetek stb. támogatását, melyekre nincs az országos törvényekben gondoskodva.

Rudó K. szintén nem fogadhatja el az elnöki előterjesztést, mert az egyházak ez évi budgetjüket már az államsegély számításba vételével rendezték be s ha most elütetnek ettől nagy kárt szenvedhetnek. Azt sem helyesebbé nézi, hogy ezentúl a kormány állapítsa meg a segély hovatfordítását, bár abból egyetért az elnökkel, hogy annak államellenes célokra fordítása el nem térhető. Csakhogy ő nem is hiszi, hogy a magyarországi agostai evang. egyházban ily törekvések észlelhetők volna. Ha az elnök tudomással bír ily üzelmekről, ám nevezze meg azokat. Ahhoz azonban hozzájárul, hogy jövőre utasítsa az egyetemes gyűlés a kerületeket, hogy költségvetéseiket előleges megvizsgálás végett küldjék fel.

Bátk Frigyes is indítatva érzi magát kijelenteni, hogy nincs tudomása arról, hogy kerületében az államsegély valaha államellenes célokra használtatva volna fel, de tiltakozik is ily feltevés ellen.

Most Pulszky Ágost szólal föl, konstatálja, hogy a kormányának formális joga volt arra, hogy az államsegélyt ne a kerületekhez, hanem a közgyűléshez küldje felosztás végett. Ebből azonban kétségtelenül foly, hogy a 24.000 frt kiutalványozásáért is a közgyűlés felelős. Hogy pedig e felelősséget elvállalhasa, legalább is a számadások beküldését kell követelnie. Jelen évre ugyan ő sem pártolja a régi rendszerrel való szakítást, mely abból áll, hogy az államsegély egyenlő 6000 frtos részletekben egészben bocsátassék a kerületek rendelkezésére. Jövőre azonban bizottságot kér kiküldetni, mely megállapítsa a szükségeket.

Pulszky egy megjegyzésére, mely oda célzott, hogy a közgyűlés tartozik vagy alkalmazkodni a miniszteri leirathoz, vagy pedig felirással fejteni ki, hogy nézeteit nem osztja, Kubinyi Géza helyreigazítólag szólal fel.

Majd Szentiványi Árpád és Fabinyi Theofil fejtik ki álláspontjukat. Utóbbi szintén elősmeri, hogy a minisz-

ter jogos téren áll, mikor a jövőre nézve irányt szab meg, de ez évben még ő sem menne bele, hogy a közgyűlés rendelkezék az államsegély hovatfordítása iránt. Hiszen a bányakerület az alapból dotálta eddig püspökét és aztán meg a miniszteri leirat nem is épen szegény egyházak segélyezésében jelöli ki az államsegély célját, hanem csupán „cselkény fizetések kiegészítéséről” szól. Indítványozza, hogy jövőre a kerületek küldjék be költségvetéseiket felülvizsgálat végett.

Podmaniczky Géza br. kijelenti, hogy ő olyan számadásért, mely előtte meg nem fordult, felelősséget semmi körülmény között sem vállal.

Ismétlen Zelenka püspök szólal föl azután, hogy jogi és célszerűségi okokból ragaszkodjék indítványához. Itt érvényes határozat áll fenn az eljárásra nézve, a mit újabb határozat nélkül nem lehet megváltoztatni: újabb határozat pedig csak úgy hozható, ha előbb a kérdést bizottsághoz utasítjuk, melynek véleménye aztán a kerületekhez küldetik le.

Igen határozottan foglal állást e felfogás ellen Gyóry Elek főjegyző. Egyszersmindenkora szakítani akar azon conföderatív szellemmel, hogy a kerületek megkerdeztetése nélkül ne határozhassanak. A zsinati szervezeti törvények szerint is ez csak az adóztatásra nézve áll.

Fabinyi újabb reflexiói után Zsilinszky Mihály fejt ki, hogy teljes lehetetlenségnek látja a már elkészült költségvetéseken utólag változtatni. Különböző a jövőre nézve sem fogadhatná el, hogy az államsegély hovatfordításáról bizottság rendelkezék. Csak annyi az, a mit megkövetelhetők tart, hogy a kerületek küldjék be jövőre költségvetéseiket.

Még Laszkáry, nográdi esperességi felügyelő jelezte álláspontját, mire a közgyűlés elhatározta, hogy ez évben még az eddigi módon adja ki a kerületeknek az államsegélyt, jövőre azonban bizottsághoz utasítandónak véli a kerületek költségvetéseit, mely bizottság tagjait holnap ülésen jelöli ki. (Vége köv.)

UJDONSÁGOK.

— **Ötven éves tanári jubileum.** A rimaszombati egyesült prot. főgimnázium a kulturális és társadalmi téren oly sok érdemet szerzett Baksay István főgimnáziumi tanár, tanári működésének 50-ik évfordulóját az évi június 23-án ünnepli. A felszázados jubileumon az érdemes tanár iránt érzett tiszteletet méltó módon akarván kifejezni: a helyben és a közel vidéken lakó volt tanítványai e hónap 19-én tartott értekezletükön elhatározták, hogy a rimaszombati főgimnáziumban Baksay István nevére a volt tanítványok adományából alapítványt létesítenek. A gyűjtés eszközlésével megbízott tagokból álló végrehajtó bizottság e határozat értelmében ez uton is teljes bizonnyal fordul Baksay István volt tanítványaihoz azon kérelemmel, hogy a kegyeletes célra szánt — esetleg az általa ismert volt tanítványok — adományát is legkésőbb ez év június 1-ig Terhes Pál rimaszombati ref. lelkészhez beküldeni sziveskedjék.

— **Kossuth Lajos szobrára** az emlék bizottság kimutatása szerint eddig 100.464 frt 99 kr. gyűlt egybe. A nemzet apraja nagya leteszi kegyeletes filléreit s lehetővé teszi azt, hogy rövid időn felállíttassék amaz emlék, mely oltára lesz a magyarnak.

— **A nagyikindai miszióegyház** lelképásztor, Fekete Gyula ur — mint lapunkat értesítik — a pünköszt alkalomból ünnepi körutat tett a felügyelete alá tartozó szőrványokon s három helyen Valkányon, Egyházaskéren s Csókán tett ünnep másnapján hivatalos látogatást, minden eddiginél fényesebb eredménnyel. A mindhárom helyen tartott isteni liszteleten nagyszámú hallgatóság volt jelen, mintha az „elszört csoport” is éledni akarnának a mai zür-zavaros légkörű politikai világban, felvillanyozva a krisztusi szellem fenséges erejétől. Minden reményt s várakozást felülmutat a csókai közönségnek az isteni liszteleten való tömeges részvéte, úgy hogy az utcákon való ságos tolongás volt, mikor nevezett lelkész megérkezett, annyira várták. A községi iskola tágas terme, valamint a folyosó is szorongásig tömve volt közönséggel. Többen kívánták volna, hogy az udvaron, szabad ég alatt tartassék meg az isteni lisztelet. Az áhitatos közönség legnagyobb részét, 10—12 reformátuson kívül katolikus hívek képezték.

— **Kun Béla** vésztői ev. ref. lelkész 20 éves találkozóra hívja össze Debrecenbe, június 10-én reggel 8 órára a főiskolai háznagy hivatalba mindazon volt osztálytársait, akik 1874-ben Debrecenben végezték a theologiai tanulmányukat.

— **K.-Szt.-Ivánról** írják lapunknak: f. év május 17-én reggel 6 órakor fötrszelendő és méltóságos Szász Károly, ref. püspök ur körutja alkalmából K.-Szt.-Ivánon meglátogatta az ág. hitv. ev. imaházat és a lelkészt. Nemes lelkének és testvéries szellemének játékon hatása úgy az egyházközönségre, mint lelkészére, maradandó áldás lesz.

— **Egyetemes lelkési értekezlet.** Trsztyenszky Ferenc poszonyi lelkész felhívására, az egyetemes gyűlés napján, május hó 23-án, reggeli nyolc órakor, a B.-pesten időző ev. lelkészek a gimn. egyik termében összejöttek, hogy az egyetemes lelkési értekezlet megalakítására irányuló törekvést megvalósítsák. Elnökül Trsztyenszky Ferencet, jegyzőül Bándy Endre lévai lelkészt megválasztván az egygyűlték, hosszabb eszmecsere után kimondották, hogy az esperességi, egyházkerületi és egyetemes gyűléseken kívül, melyek kizárólag adminisztratív kérdésekkel foglalkoznak, nagy szükség van minden fokozaton s így az egyetemen is úgy nevezett lelkési értekezletekre, melyekben a tárgyat a vallásos élet és egyháziasság ápolására, továbbá egyéb a gyakorlati lelkészeti körébe tartozó fontosabb kérdések képezik. Az értekezlet egy öt tagból álló bizottságot küldött ki, hogy az megállapítsa azon irányelveket, melyek az értekezleteket vezérelendő lesznek s azzal felosztott. A bizottság, mely az értekezlet elnökön kívül Kramár Béla (bányakerületi), Stettner Gyula (dunántúli), Justh Sámuel István (tiszakerületi) és Janoska György (dunáninneni) tagokból állott, azonnal összeült s mint fő irányelveket, a következőket fogadta el:

1) Az értekezlet célja: az egyházi hitélet ápolása, a testvéri összetartozás érzetének fejlesztése s a gyakorlati, különösen lelképásztori kérdések megbeszélése által istenországának terjesztése. 2) Az értekezlet tárgya: az esperességi és kerületi lelkési értekezletek vagy egyes lelkészek által felhozott aktuális kérdések, melyek az értekezlet napját megelőzőleg legalább két héttel az elnökhöz benyújtandók. 3) Az értekezlet tagjaul tekintetik: hazai ev. egyházunk minden felszentelt lelkésze. 4) Az értekezlet tisztviselői: az elnök és jegyző, kik állandóan viselik hivatalukat. 5) Értekezlet tartatik: rendszeres az egyetemes gyűlés alkalmával az elnök által meghatározandó órában. 6) Az értekezlet ülési nyilvánosak. Ily irányban fogja majd a bizottság az alapszabályszerű vezéreket összeállítani s a legközelebbi értekezletnek jóváhagyás végett benyújtani. Legyen e munkán Istennek áldása! B. E.

— **A nógrádmegyei Szerdahelyen** vigyázatlanságból, valószínűleg a gyertya hamvától meggyuladt a templomban az oltár terítője és attól elégett az egész oltár, oltárkép, összeolvadt a szentségtartó s egyéb értékes érc-tárgyak. A tüzet csak akkor vették észre, mikorra már a padokig terjedt. A templomba azonban a nagy füsttől behatolni nem lehetett és jó ideig csak a templom ajtajából és a bezott ablakokon át végezték a locsolást.

— **A dunai hidak** pályázatterveire vonatkozólag szerdán este döntött a nemzetközi jury, a mely két ülés után szavazással határozott e kérdésben. Az első 30.000 koronás díjat megnyerte a 11. számú „Magyarország nem volt, hanem lesz” jelíggel pályaterv; tervezője a stuttgart-esslingeni gégyár. A második 20.000 koronás díjat az 50. számú „Duna” jelíggel ellátott terv nyerte meg; tervezője Feketeházy János, volt magyar államvasuti mérnök. A harmadik 10.000 koronás díjat az 55. számú „Jó szerencsét” jelíggel ellátott terv nyerte meg; tervezője osztrák-magyar államvasutak magyarországi bányáinak igazgatósága, Gregersen és fia, valamint Schmal Henrik urakkal együtt. A jury elhatározta azonkívül, hogy még 4—6 terv meg fog vétetni. A tervek megtekinthetők a keleti pályaudvar érkező oldalának nagytermében.

— **Rémes tettről ad hírt a „Hazánk.”** Két gyermek közös megállapodással fejtsével „agyonverte apját. Nem tudjuk, hogy az erkölcsök elvadását vagy a századvég rettenetes történeteinek egyikét lássuk. Az eset Borkuton történt. A két leánya apja orosz paraszt volt, a ki mindennap borközi állapotban jött haza és elverte a gyermekeket. A két leánya megunt a sok verést, összebészelt, hogy apjukat megölik. Még az nap éjjel el is vágták alvó apjuk torkát és azután elásták a holttestet. Az esetet néhány nap mulva felfedezték. A két vézna gyermek a bíróság előtt körülnyesen vallotta be a tettet, de a meghatottságnak és szánalomnak nyoma sem látszott rajtuk. Ilyenmü kegyetlenség a magyar területen lakó szelid erkölcsű orosz nép között a legtrikább esetek közé tartozik és hasonló gonoszság még egyáltalában elő sem fordult.

— **A sárospataki akad. torna-egylet** elnöksége jelenti, hogy az egylet június hó 3-án nyílt versenyt rendez a főiskola kertjében, melyre a torna-ügy barátait és az összhangatos tornázás iránt érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja. A program következő: 1. Diszkivonulás. 2. Katonai rendgyakorlat. 3. Szeretornázás. 4. Versenyek. 5. Rudmagas ugrás. 6. Körfutás az új iskola-kerten körül 1-szer. 7. Hosszu-ugrás s sulydobás magasra. 8. Hosszu-magas ugrás és kötélmászás. 9. Sulyemelés. — Kezdeté délután 4 órakor.

— **Világira szóló találmány** lesz az, a melyről a Pittsburg Dispatch északamerikai ujság ad hírt, ha t. i. az egész megfelel a valóságnak. Nevezett lap ugyanis a következőket írja: „Az elektrotechnika vívmányaiak régi sorsa, hogy a közönség kétkedve fogadja első híreket. A ma oly hétköznapi telefonra is azt mondták annak idején, hogy lehetetlenség, hogy hírlapi kacsá, mert a hangot sohasem fogjuk elektromos uton tovább adni. Épp ily képtelenségnek tartják manapság azt a törekvést, hogy a villamos dróton messze láthassunk. Pedig egy pittsburgi zseniális feltaláló, Leon La Pontois, már meg is szerkesztette a gépet, mely a szemnek ugyanaz, a mi a fülnék a telefon. Ezt a készüléket hozzá lehet kapcsolni bármely telefonhoz s a beszélők bármely távolságra is kölcsönösen látják egymást. A Dispatch ezután részletesen leírja a gépet s képekkel is magyarázza. A telektroszkop, mint La Pontois találmányát nevezi, olyan sötét-kamara, a minőt a fényképezésk használunk. De a gyújtópontban, a hova rendszeren az érzékeny lemezt teszik, egy átlíkatott szélű forgó korong van. Az apró nyílásokon át jut be a fény s mentül sebesebben forog a korong, annál több világosság kerülhet a szerkezetbe. A korongot az elektromosság hajtja. A kép selenium-lemeze esik. A seleniumnak az a hajlandósága van, hogy sötétben kevésbé vezeti az elektromosságot, mint világosságban; s ez a tulajdonság kivált akkor erős, ha a fény meleg is. A selenium-lemez vékony lámpakorom-réteggel van bevonva, hátul pedig selenium, réz és papirus szalagokból álló batériával érintkezik s ebbe van bekapcsolva a telefon drótja. Ugyanitt egy kis kamarába oxigénium és hidrogénium-keveréket bocsát két csövecske. A forgó korong nyílásain át a selenium-lemeze eső meleg fény változó erejű elektromos áramot vált ki s ezekből a másodpercenként kétszeresen ismétlődő különböző hatásokból áll elő a másik, megfordított készülékben a kép. A pittsburgi lap csodálatosnak mondja a telektroszkop működését s reméli, hogy ez a nagy találmány nem sokára ép oly közkincs lesz, mint a telefon.

— **Megkorlátozott képviselő címen** a „Hazánk”-ban olvassuk a következő esetet, mely e hó 23-án történt Bécsben: A császárvárosban — mint bécsi tudósítónk telefonon jelenti — ma délelőtt fényes nappal megkorlátozott Kaiser Ágoston reichsrathi képviselőt. Az eset, mely Bécsnek közönségét nagy mértékben felizgatta, a következő: Ma délelőtt 10 óra tájban hagyta el Kaiser Belvedere-utcai lakását, hogy a képviselőházba menjen. A mint az utcára lépett, két intelligensen öltözött embert vett észre, a kik a ház kapujában állottak. A képviselő ügyet sem vetve a férfakra, folytatta útját a Karolina-tér felé. Néhány perc mulva gyors lépteket hallott a háta mögött és mire hátrafordult, a két ismeretlen már mellette állott. A képviselő ennek dacára befordult a Karolina-utca, a

Nem hallja, mit sóhajtozom.
S nem üt kacajt érzelmemen.
A vak tömeg, mit bántja őt
A haza átka s nyomora?
Elő, elő kezembe csak
Tüzes pokol lángostora! . .

Tehát megint a haza sorsa s a tömeg részvétlensége bántja, amelyet szeretne megostorozni. A következő versszakban már ismét a betegség győtri, álmában megjelen a vak tömeg, mely tetteve sajnálkozik rajta s fülébe — miért, miért nem — azt sugja, hogy ne szeressen. Most hirtelen felébred, a tömeg eltűnik, nincs a ki vizet adjon égő ajkának csillapítására; de

Még jobb, ne is sirassanak.

Rideg szívek, ha meghalok,
mondja aztán a költő egész kétségbeeséssel, teljesen homályban hagyva, hogy hogyan sirathatják meg a rideg szívek, midőn fentebb azt bizonyítja mindenképen, hogy nincs senkije az emberek közt, csak kedvese, a ki távol van; de róla csak nem mondja, hogy rideg szíve van. A halál gondolata annyira izgatja képzeletét, hogy hallja a halálmadár szívtását s erre megjön életkedve, de megjön reménye is, nem szítja a tömeget, de nem gondol többé a hazára s annak nyomorúságára sem, mert a mint írja:

Már érzem, enyhül a lég
S a vánkossom lágy és meleg;
Már látom: a csillag ragyog,
Sugára rám száll fényesen,
Ah, egy csók! — Itt van, itt van ő
Nem, nem halok meg, kedvesem!

Ime a beteg költőnek beteg költeménye! Nem lehet ebben sehogy se feltalálni azt az alapot, a melyen az egész felépül, pedig e nélkül a verselés üres szaloni trécselésé válik. Azt nem tagadhatom, hogy kórágony valaki e képen győtrődhetik, mint szerző e versben; de hármely lázas álomnak — minden művészi motívum nélkül való — kifogás alá eső jambus lábakra és nem különösebben rimekbe szedése nem méltó a kötetbe való felvételre.

(Folyt. köv.)

hol egy ismerősével váltott néhány szót. A mint folytatni akarta utját, az egyik ismeretlen eleje állva kutyakorbácsal a fejére vágott. A merénylő még egy másik csapást akart a képviselőre mérni, a mikor az rávetette magát és ki akarta kezéből csavarni a korbácsot. A rövid küzdelemnek egy rendőrtisztviselő vetett véget. „Fogja el ezt az embert” szövegezték Kaiser, mire az ismeretlen névjegyét akarta a rendőrtisztviselőnek átadni, Kaiser igazolta magát és követelte, hogy a merénylőt a rendőrséghez vezessék. Ez megtörtént. A merénylő a rendőrségnél Pollitzert Rezsőnek vallotta magát és hogy főtisztviselője a Riunione Adriatica di Sicurtá biztosító társaságnak és népfelkelő főhadnagy. Az egészről rögtön jegyzőkönyvet vettek fel, a mely szerint Pollitzert letartóztatottnak jelentették ki. A merénylőt tulajdonképen egy interpelláció idézte elő, melyet Kaiser a belügyminiszterhez intézett a Riunione biztosító társaság miatt. Két nappal később egy fenyegető levelet kapott, melyet azonban a rendőrséghez küldött át. Ezen levél írója ugyszólván előre bejelentette a megtörtént merényletet. Tegnap este egy ismeretlen ember jelent meg Kaiser lakásán s erőnek erejével be akart menni, de a képviselő házvezetője ezt nem engedte meg. Ma reggel, mikor az asszony a piacra ment, a kapuban látta állani a két ismeretlent, a kik közül az egyikben arra ismert, a ki a lakásba be akart hatolni. Az asszony azt hitte, hogy kéregetők és értesítette Kaisert, hogy két úr vár reá. E két férfi Pollitzer és kísérelője voltak, a kik több mint valószínű, hogy a merénylőt már tegnap el akarták követni. Pollitzert holnap az ügyészségnek adják át.

— Jótékony célú műkedvelői előadás Sárospatakon.

A sárospataki akad. ifj. irodalmi önképző társulata május hó 26-án, szombaton, a nagyvendéglő udvarán felállított szinkörben műkedvelői előadást rendez, részben a „szépirodalmi muzeum”, részben a „Tompaszobor”-alap javára, mely alkalommal színe kerül I. A miniszterelnök bálja. Vigjáték I. felvonásban. Irta Almási Tihamér. Személyek: Kovács, városi tanácsnok Janka Károly ur. Lotti, neje, Kérészy Emma urhölgy. Eliz, leányuk, Zsindely Mariska urhölgy. Tollagi, hírlapíró, Bajusz Andor ur. Házmeester Csapó János ur. Inas Benda Géza ur. 1. hordár Kérészy Sándor ur. 2. hordár Trócsányi Bertalan ur. Történik Budapestben, Kovács házban. II. Nézd meg az anyját. Vigjáték 3. felvonásban. Irta Bereik Árpád. Személyek: Viski Albert Demeter Bertalan ur. Leontin, neje, Szinyei Mariska urhölgy. Edit, leányuk, Debreceni Jolánka urhölgy. Téssy Tamás Rohoska József ur. Lajos, unokaöccse. Kalassay Sándor ur. Szeredy Alfréd Kérészy Árpád ur. Homokiné dr. Székely Györgyné ur. Iza, leánya, Maklári Ilonka urhölgy. Inas Seres Barna ur. Történik a Svábhegyen. Viskiek nyaralójában. Helyárak: Kórszék 80 kr., Zartszék 60 kr., Földszintű állóhely 40 kr., Deákjegy 25 kr. Gyerek válthatók: Eperjessy József és Trócsányi Bertalan urak könyvkereskedésében és este a színháznál. Kezdeté pont fél 8 órakor.

— A sárospataki főiskolai énekkar zászló-alapjának a javára, folyó hó 16-án este felolvasással és szavalkókkal egybekötött hangversenyt rendezett a Perbenyik mellett fekvő, ugynevezett *Nyeseben*. A megállapított program szép és gazdag volt s az egyes számok beváltásánál zajosan nyilvánította tetszését a szép számmal összegyülekezett közönség. Az énekkar itteni föllépését legsikerültebb szereplései közé sorozhatják. Teljes elismeréssel illeti meg Pásztor Sámuel ének- és zenetanárt, a ki ez évben vezetője az énekkarnak s a kórus minden egyes szereplése alkalmával diadalt arat az ő aprólékos részletekre kiterjedő előadásával, melylyel a legfinomabb művészetek is képes érvényre emelni s mely olyan szükséges az ének és zeneművészetnél. Az egyes tagok lelkes buzgóságán kívül az ő érdeme is az a művészi biztosság, melylyel az énekkar az alkalommal szerepelt. A közönség szünni nem akaró tapsokban nyilvánította tetszését s különösen meglepte a „*győzelemről győzelemre szállva*” kezdetű darabban az a művészi verve, mely a frázisokban nyilvánult. A Rohoska—Szentmártoni duettje szépen beillett a többi énekszám közé. Ilkovicz Henrik művészi hegedűjátékával ragadta el a közönséget. Demeter Bertalan IV. é. hh. egy humoreszket olvasott föl „Elefántok” cím alatt; Szentpéteri József IV. és Janka Károly III. é. hh.-ök pedig szavalkókkal szereztek élvezetet a közönségnek. Tiszta jövedelem 30 frt volt.

r. n.

— Nyilvános nyugta és köszönet. A sárospataki ifj. énekkar által Perbenyiken rendezett hangverseny alkalmával felülfizettek: Pilissy Ferdinánd 5 frt, Ölbey János 3 frt, Horvát József Rácz József 1—1 frt, Bárczy Gusztáv 50 kr, Dunay Endre 1 frt, Ketzelt Izidor 2 frt, Sinner család, Pilissy László 1—1 frt, Gazdag Kálmán, Hazay Béla 2—2 frt, Valler N. 50 kr, Révy N., Suszter Ferenc, Porzolt Kálmán 1—1 frt, Gyarmathy Soma 2 frt, Rohoska József Szentmártonyi Dániel, Bertók Béla, Lásbas Béla 50—50 kr, összesen 28 frt. Midőn ezeket az adományokat nyugtázni szerencsém van, nem mulaszthatom el, hogy a nemesszivű adakozóknak a sárospataki ifjúsági énekkar köszönetét is ne nyilvánítsam. — Sárospatak, 1894. május 25.

Kalassay Sándor
az énekkar elnöke.

— Tűzhalál. Deák József hetéves gyermek, Deák István sárospataki tanyai lakos fia szülei távollétében nagy élvezetet akart magának szerezni s kukoricapatogtatáshoz látott. A tüztől gatyácskája lángra lobbant s csakhamar egész ruházata égett. Nem volt a ki hirtelen segítsen rajta s a szegény gyermek oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy ma délben, pénteken, az újhelyi kórházban való szállítás közben kilehelte lelkét.

— A bányai ágostai hitv. evangélikus egyházkerület közgyűlése. A bányai ág. hitv. evang. egyházkerület e hó 21-én kezdte meg közgyűlését a Deák téri gimnázium dísztermében. Az első ülést, a melyen Fabiny Teofil egyházkerületi felügyelő és Sárkány Sámuel püspök elnökölték, istentisztelet előzte meg a Deák-téri templomban. Fabiny Teofil ünnepélyes megnyitó beszédben ösmerette a közgyűlés munkaprogramját s hangsúlyozta, hogy a kerületi gyűlés évtizedekre s talán évszázadokra kiható fontos javaslatokat fog tárgyalni. Kéri a küldötteket, hogy egymás iránt a tárgyalások alatt szeretettel, igazsággal és tapintattal viseltesenek.

Ezután Sárkány Sámuel mutatta be püspöki jelentését. Megható kegyeletes szavakkal áldozik Kossuth Lajos emlékének, méltatván halhatatlan alkotásait, örökké lángoló hazaszeretét és hithűségét. Indítványozza, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvébe ígassák örök emlékét. Mély kegyelettel emlékezett meg arról a gyászról is, mely a testvér református egyházat báró Vay Miklós halálával ért. A közgyűlés a püspök indítványára elhatározta, hogy a gyászoló családhoz s az ev. ref. egyházhoz részvétért intéz. A püspök ezután áttért az egyház adminisztratív ügyeire, a melyekről részletes jelentést tesz. Tudatta a közgyűléssel, hogy Stelcer Frigyes kiszácsi lelkes ügyét, mely évekig húzódtott, az egyetemes egyházi főtörvényszék, mint harmadik fórum, véglegesen eldöntötte az által, hogy a lelkeszt az alsó bírósághoz hasonlóan hivatalvesztésre ítélte.

Majd felolvasták báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő átiratát, melyben az egyetemes konventet e hó 23-ára hívja össze. Hosszabb vitát keltett az egyházkerületek új beosztásáról szóló jelentés. A konvent kiküldött bizottságának javaslata ellen Zsilinszky Mihály főispán óvat emelt. Szerinte ez a beosztás még az eddiginél is nagyobb bajokat hárít az egyházra. Többek felszólalása után Thebusz János főesperes a következő új beosztást javasolta:

I. Dunántúli kerület: Ez maradjon, a mint van érintetlenül, 151 egyházzal, 154 lelkeszszel és 217.934 lélekkel.

II. Dunáninneni kerület: Pozsony város, Pozsony, Trencsén-, Nyitra-, Bars-, Hont-, Zólyom- és Nógrádmegyék: 163 egyházzal, 170 lelkeszszel és 219.167 lélekkel.

III. Tiszai kerület: Arva-, Liptó-, Turócmegegyekkel és jelenlegi területtel; 180 egyházzal, 182 lelkeszszel és 225.706 lélekkel.

IV. Bányai kerület: Budapest székes fővárossal, Pest- és Békésmegyékkel, kivéven 3 esperességet, a bányási és bácsszeremi egyházmegyékkel (kettő osztva); 114 egyházzal, 125 lelkeszszel és 269.212 lélekkel.

Elénk vita után elhatározták, hogy a bizottsági javaslatokat kiadják egy bizottságnak, a melynek Loszkáry Gyula s Kramár Béla lesznek elnökei, tagjai pedig: Pontoczky Miklós, Kalmár Lajos, Haviár Dániel, Veres Ernő világiak és Svehla János, Mockovcsák János, Thebusz János, Veres József, Raab Károly, Geduly Elek, Benka Gyula lelkesztek. A bizottság ebben az ügyben már másnap tett jelentést.

Végül az a szabályzat került tárgyalás alá, mely elrendeli, hogy az egyházkerületek közgyűlésére minden egyházmegye két tanítóküldöttet válasszon s ezt a választást szabályozza. Felszólalásokra csak az adott alkalmat, hogy a tanítónök szavazhatnak-e? Báró Podmaniczky Géza ennek az intézkedésnek mellőzését kéri, a közgyűlés azonban 29 szóval 18 ellen megadta a tanítónöknek a szavazási jogot.

A bányai ág. hitv. evangélikus egyházkerület e hó 22-én délelőtt folytatta közgyűlését ismét Fabiny Teofil és Sárkány Sámuel elnökele alatt.

Ezen ülésen folytatták a vitát az egyházkerületek új beosztásáról, a mely tudvalevőleg a dunáninneni egyházkerület pánszláv többsége ellen irányul. A kiküldött nagybizottság nevében Laszkáry Gyula elnök a következő javaslatot terjeszti elő:

„A jelen esetben, midőn az egyházmegyék külön megkérdezzük nem lettek, a zsinati törvény 80. szakaszára való tekintettel, az egyházmegyék oly természetű beosztását, mely az eddigi egyházmegyék felbontását is maga után vonja, nem találja megengedhetőnek.

A bizottság mellőzve az arányos reform azon módját, mely csupán a bányakerületnek két részre való felosztására vonatkoznék, a négy egyházkerületre való felosztás megtartásával, valamennyi kerület reorganizálását a jelenlegi viszonyok között megfelelőbbnek és elkerülhetetlennek tartja.

Ehhez képest indítványozza, hogy:

I. A Dunáninneni kerület maradjon meg mostani területi épségében. de csatoltassék hozzá a bányai kerületből a bási, honti, nógrádi és zólyomi esperesség.

II. A bányai kerületben megmarad a bácsszeremi, bányási, békési, budapesti és pestmegyei esperesség.

III. A Dunántúli és

IV. A tiszai egyházkerületek mostani területüket megtartják.”

Geduly Elek ezzel szemben a kisebbségi véleményt terjeszti elő, mely elvileg megegyezik a bizottsági javaslattal, de a nógrádi esperesség helyett a fehér-komáromi esperességet akarja a dunáninneni kerülethez csatolni, mert így a magyarság diadala jobban biztosított lenne. Behatol tárgyalás után, melyben Bachát Dániel, nógrádi Szontagh Pál, Kalmár Lajos, Thebusz János, Mockovcsák János vettek részt, a közgyűlés nagy többséggel fogadta el a bizottság javaslatát.

Bemutatták még a budapesti főgimnáziumnak 18000 frtnyi államegyleje iránt a kormánytól kötött szerződését. Tárgyalták a tanítói fizetésekre vonatkozó szabályzatot s a többi közt a 300 frtos minimumot és az 50 frtos ötödéves pótlékot is fölvetették a szabályzatba.

Számos egyházi adminisztratív ügyet tárgyaltak még s megválasztották az egyetemes konventet, mire Sárkány püspök buzgó imájával befejezte a közgyűlést.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A politikai helyzetet e pillanatban teljes bizalommal jellemzi, de lehetséges, hogy mire e sorok napvilágot látnak, akkorra már a döntés megtörtént, mert a lapok jelentése szerint *Wekerle pénteken vagy szombaton* Bécsbe megy a királyhoz, hol azon alternatívát fogja a minisztertanács megállapodása folytán a korona felé terjeszteni, hogy vagy megadja a korona a kellő garanciákat a kötelező polgári házassági javaslat förendiházi megszavazására nézve, vagy nem s utóbbi esetben *Wekerle* azonnal beadja az egész kormány nevében lemondását, s a kabinet egyetlen tagja sem fog tárcát vállalni oly miniszteriumban, mely a kötelező polgári házasság elvetésével alakul.

A korona által adandó alkotmányos garanciák közül általában emlegetik a pair-schubot, vagyis oly nagy számú új báró és gróf kinevezését, amennyi az ellenzéki többség paralizálására elegendő; azonban a kormányhoz közel álló körök azt állítják, hogy igazi pair-schubról nincs szó, csak a korona kinevezése alá eső 3—5 új főrendi kinevezésről s 2 új bárói cím adásáról, hogy ezzel a korona kétségtelenné tegye Zichy Nándor és társai előtt, hogy kormányával s a nemzeti akarat kifejezésére hivatott alsóházzal egyetért.

Ugy látszik, hogy igen helyesen, a kormány nagy súlyt fektet a király bizalmának és rokonszenvének határozott kifejezésére és méltán. Híresztelések szerint a király semleges állást ohajtott s ohajt elfoglalni s ezért nem tett s nem enged nevével semmit tenni a reformok érdekében. De a klérkálisok nyíltan hirdetik, hogy a király teljes rokonszenve az ő oldalukon van; dicekesznek azzal, hogy ők ha nem is a korona, de hozzá nagyon közel álló udvari körök megbízásából s a király személyes hajlamai szerint cselekednek. Világá kúrtölik, hogy vezéreiket külön híhallgatáson ilyen, olyan kegyességgel fogadja a felsége s testvére *Károly* Lajos kir. herceg.

Egyszóval méltatlan, két, sőt jobban mondva, csakis egyértelmű szerepben akarják feltüntetni azt a fejedelmet, ki több, mint egy nevezészárad óta az alkotmányosság, az önmérséklés mintaképe s egész Európában, mint a lovagiasság példányképe ismeretes.

Magától érthető, hogy ha *Wekerle* a kívánt garanciákat meg nem kapja, akkor le fog mondani a és az egész kormány. *Le kell mondania és pedig ezen kérdésben* s nem engedhet azoknak a törekvéseknek, melyek egyelőre marasztalására irányulnak. A *Wekerle*-kormány önmaga választotta létalapjául az egyházpolitikai reformokat s azok teljes keresztültvitelét, a szabadelvi haladást. *Ha ezt keresztül nem viheti, bukik elveivel s meggyártja, vagy legalább pártjának minden, tiszta gondolkodású tagjával az ellenzékbe.*

A reformjavaslatok elejtése után a kormány maradása, hogy más kérdésben bukják, vagy bármely irányu kompromisszum csak arra volna jó, hogy a kormányt es pártját teltesen lejárják a reformeszmékkel együtt.

A *Wekerle*-kormány legfeljebb ideiglenesen maradhat helyén az esetben, ha a korona a képviselőházat feloszlattá s új választást rendelne el.

Az egyházpolitikai javaslatok keresztültvitelére nagyon üdvös lenne az országra; de egy magasztos törekvésű kormány, egy a nemzet tulnyomó többségére támaszkodó kormány, az pártok az elvek igaz szeretetéből folyó bukása is talán üdvös volna.

Mert elvégre, 27 éves alkotmányosság után létre hozná a parlamenti váltógazdaságot, a liberális és konzervatív pártosportosulást s a liberális párt aztán rövid idő múlva diadallal kerül vissza oda, a reformjavaslatokkal együtt, honnan most teljes méltósággal távozik.

A kitarítás, az elvek iránti törhetlen hűség feltámasztása és élet, az alkudozás, egyezkedés halál.

A külföldi sajtó nevezetes organumai úgy fogják föl a helyzetet, hogy most a szabadelvi párt magatartásán fordult meg Magyarország, a monarchia, sőt az európai politika jövője. Ha e párt enged, a reakció jut diadalra az osztrák és magyar monarchiában s csakhamar azok kezébe kerül a vezetés, kik Oroszországgal, esetleg Németországgal még egyszer megcsinálnák a hármasszövetséget az olasz egység megbontásával, a pápa világi hatalmának helyreállításával s innen a szentszék s Agliardi nuncius fondorlatai; ezért támogatja a pápai udvar a görög katolikus románok, a bécsi udvar reakcionárius része pedig általában az összes nemzeti-segek mozgalmait, melyeket azonkívül Románia gyázdalmi s Oroszország panszlavisztikus törekvései is gyámolítanak.

Ellenben, ha szabadelvi párt kitar s esetleg ideiglenesen ellenzékbe megy, rövid időn teljes diadalt arat eszméivel, mert ha csak a korona államecsinyt nem követ el, ami pedig az osztrák és magyar monarchia teljes felbomlására vezethetne, kénytelen lesz mielőbb újra a szabadelvi párt többségből kikerült kormányt bízni meg a kabinetalakítással, mert konzervatív, koalíciós kormány egy hétig sem tarthatja magát, az új választások pedig a függetlenségi párt roppant megszorodását, vagy éppen többségre jutását vonnak maguk után.

Koalíció. Hir szerint Szapáry Gyula gróf a purosokkal, Apponyi Albert gróf a nemzeti párt megmaradó részével s a függetlenségi és 48-as párt Ugron-törédéke alkotmányának a *Wekerle*-kormány bukása esetére egy koalíciós kormányt, melynek a szabadelvi párt eltántorítható elemeit is megnyerni igyekeznek. — Hogy e kabinet minő alapon állna, nem tudjuk; — Szapáry változatlan fejlődés nélküli 67-es, Apponyi fejlődéses 67-es, Ugron közjogi ellenzék. Ugronnak kötelessége volna e pártot és kormányt rögtön megbuktatni, mert saját kijelentése szerint a közjogi ellenzéknek mindenek fölött való kötelessége minden oly kormányt megbuktatni, mely a 67-iki kiegyezést elfogadja.

Azt sem tudjuk, minő egyházpolitikát csinálna. Mert Apponyi szükségbeli, Ugron és Szapáry fakultatív polgári házasságot akarnak.

Csak azt az egyet tudjuk, hogy e tisztelt kormány, ha létre jön, oly rövid életű lesz, hogy egyéb tanulság nem marad utána, mint az, hogy az elvek csereberéje s a hatalom utáni kapkodás állandóságot nem adhatnak.

A „Memorandum” pöre. Már több mint két hete folyik ez a pör, melyre oly régen készültek a románok. Jobban mondva készítették a hangulatot a nép „vezetői”.

A román lapok kijelölték az utat, melyen egy a vádlottaknak, mint a védőknek haladniok kell. A vádlottaknak természetesen magyarul tudni nem szabad s a magyarul feltett kérdésekre románul felelnek. A védők nagy része szintén kikérte magának ezt a jogot. Megadott nekik.

Behivatott a tolmács. Ime, az egyik nagy akadályt sikerült a tárgyalás menete elé gördíteni a tolmács fordításának folytonos kifogásolásában. A többi megtették a védők, kik makacs következetességgel igyekeztek huzni-halasztani a tárgyalást úgy, hogy valami bizonyos eredmény alig van mind a mai napig.

Ez röviden a pör képe: huzás-halasztás. Ha aztán a karzaton megjelent, nagyrészt összetoborzott román hallgatóságot is megemlítjük, kik a hol csak lehetett